

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ШОСТКИНСЬКИЙ ІНСТИТУТ СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

27 КВІТНЯ
2023
ШОСТКА

ШОСТКИНСЬКИЙ ІНСТИТУТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

**“ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО:
РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ”**

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ VIII Всеукраїнської науково-методичної конференції (Шостка, 27 квітня 2023 року)

Суми
Сумський державний університет
2023

УДК 372.862

Редакційна колегія:

відповідальний редактор – к.т.н., доцент Р.В. Закусило;
заступник відповідального редактора – к.е.н, викладач
Ю.М. Мануйлович.

члени редакційної колегії:

к.х.н, ст.викладач С.В. Тимофіїв; к.філ.н, доцент Н.Ю. Бондар;
к.пед.н., доцент Ю.М. Мар'їнських; к.е.н, ст.викладач І.В. Новикова;
к.т.н., завідувач кафедри Г.М. Худолей; к.е.н, ст. викладач О.М. Тур
к.е.н, ст.викладач І.В. Вареник;

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК ТА
ПЕРСПЕКТИВИ: матеріали VIII Всеукраїнської науково-методичної
конференції, м. Шостка, 27 квітня 2023 року. – Суми : Сумський
державний університет, 2023. – 233 с.

Збірник містить матеріали VIII Всеукраїнської науково-методичної
конференції «Освіта, наука та виробництво: розвиток та
перспективи», що проводиться на базі Шосткинського інституту
Сумського державного університету. Тематика поданих матеріалів
охоплює широке коло питань, присвячених актуальним проблемам
сучасної освіти, науки та виробництва.

Видання корисне, викладачам, аспірантам і студентам вищих
навчальних закладів, науковим співробітникам, працівникам хімічної
промисловості, фахівцям інформаційних технологій виробництва,
вчителям загальноосвітніх шкіл.

© Шосткинський інститут
Сумського державного університету, 2023
© Сумський державний університет, 2023

ОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ШОСТКИНСЬКИЙ ІНСТИТУТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ
ШОСТКИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

**ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ
ШОСТКИНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Тугай Наталія Олександрівна	к.ф.н., директор Шосткинського інституту Сумського державного університету
Нога Микола Петрович	голова Виконавчого комітету Шосткинської міської ради
Сергейко Наталія Олександрівна	начальник Управління освіти Шосткинської міської ради
Закусило Роман Васильович	к.т.н., в.о. заступника директора з наукової роботи Шосткинського інституту Сумського державного університету
Тимофіїв Сергій Владиславович	к.х.н., ст. викладач кафедри хімічної технології високомолекулярних сполук Шосткинського інституту Сумського державного університету
Бондар Наталія Юріївна	к.філол.н., доцент кафедри економіки та управління Шосткинського інституту Сумського державного університету
Мар'їнських Юрій Михайлович	к.пед.н., доцент кафедри системотехніки і інформаційних технологій Шосткинського інституту Сумського державного університету
Новикова Інна Володимирівна	к.е.н., ст. викладач кафедри економіки та управління Шосткинського інституту Сумського державного університету, керівник проекту Жана Моне
Худолей Георгій Михайлович	к.т.н., завідувач кафедри системотехніки і інформаційних технологій Шосткинського інституту Сумського державного університету
Середа Віта Іванівна	к.т.н., ст. завідувач кафедри хімічної технології високомолекулярних сполук Шосткинського інституту Сумського державного університету

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова:

Мануйлович к.е.н., викладач кафедри економіки та управління
Юрій Шосткинського інституту Сумського державного
Миколайович університету

Заступник голови:

Пригара к.е.н., старший викладач кафедри економіки та
Ірина управління Шосткинського інституту Сумського
Олександрівна державного університету

Відповідальний секретар конференції:

Вареник к.е.н., старший викладач кафедри економіки та
Ірина управління Шосткинського інституту Сумського
Володимирівна державного університету

Члени оргкомітету:

Павленко к.т.н., ст. викладач кафедри ХТВМС Шосткинського
Оксана інституту Сумського державного університету
В'ячеславівна

Бондар Наталія К.ф.н., доцент кафедри економіки та управління
Юріївна Шосткинського інституту Сумського державного
університету

Новикова Інна к.е.н., ст. викладач кафедри економіки та управління
Володимирівна Шосткинського інституту Сумського державного
університету, керівник проекту Жана Моне

ШОСТКИНСЬКИЙ ІНСТИТУТ СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

НАУКОВА І ДОСЛІДНИЦЬКА СПАДЩИНА ГРИГОРІЯ ІВАНОВИЧА СЕНЧЕНКА

Базиль С.М., Шишньов В.Д.

Комунальна організація «Шосткинська загальноосвітня школа І-ІІІ
ступенів № 12 Шосткинської міської ради Сумської області»

bsm-sveta@ukr.net

Цьогоріч виповнився 91 рік із часу заснування на Глухівщині Всесоюзного науково-дослідного інституту конопель, який і сьогодні працює під егідою Національної академії аграрних наук України. Цей науково-дослідний заклад широко знаний не лише на Сумщині, а й у світі. Адже саме тут виведено рекордну кількість високопродуктивних сортів конопель – понад 30 і в тому числі безнаркотичних. За цим показником глухівчани беруть першість серед споріднених наукових закладів Європи. В ХХІ столітті вчені впритул наблизилися до практичного використання лляного та конопляного волокна в целюлозно-паперовій промисловості, автомобіле- та літакобудуванні, аби замінити звичні синтетичні матеріали.

Серед відомих в усьому світі імен слід відзначити ім'я професора, доктора сільськогосподарських наук, заслужений директора ВНДІЛК – Григорія Івановича Сенченка. Саме ця людина віддала науковій установі більше півстоліття свого життя, а 27 з них – на посаді директора.

Шлях до успіху у знаного вченого був доволі важким і насиченим видатними подіями, які вивели селекцію конопель на новий рівень і заклали міцний фундамент для подальших наукових досліджень.

Обрана тема є актуальною, оскільки досягнення і новітні розробки ВНДІЛК (нині Інституту луб'яних культур Української академії аграрних наук), який і сьогодні є головною установою з наукового забезпечення галузей льонарства і коноплярства в Україні, відомі по всьому світу та дуже успішно використовуються в країнах ближнього і дальнього зарубіжжя. За 90 років свого існування інститутом одержано понад 100 охоронних документів – авторські свідоцтва, патенти на винаходи і корисні моделі у галузях збирання, первинної переробки та селекції льону, конопель кенафу, джуту і канатнику. Одночасно з організацією інституту була відкрита підготовка кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру. За ці роки 120 випускників аспірантури підготували і захистили кандидатські дисертації, більше 30 науковців стали докторами наук, один був обраний академіком і двоє – член-кореспондентами Академії Наук. У ВНДІЛК була створена школа з селекції та насінництва луб'яних культур під керівництвом доктора сільськогосподарських наук, професора Г.І. Сенченка.

Новизна обраної теми полягає в спробі на основі матеріалів Державного архіву Сумської області, Відомчого архіву Інституту луб'яних культур НААН, статей місцевих газет і спогадів, максимально об'єктивно й повно дослідити наукову діяльність відомого селекціонера-конопляря Сенченка Григорія Івановича.

Мета роботи: дослідити автобіографічні відомості, шляхи наукового росту, наукову школу, адміністративну діяльність й наукову спадщину професора Г.І. Сенченка.

Для досягнення поставленої мети, були визначені наступні завдання:

проаналізувати автобіографічні дані відомого вченого та наукову документацію ВНДІЛК;

охарактеризувати основні аспекти науково-дослідної роботи;

визначити основні досягнення науковця в галузі вирощування луб'яних культур і на посаді директора наукової установи.

Об'єктом дослідження є науково-дослідна і адміністративна діяльність провідного вченого-конопляря Сенченка Григорія Івановича.

Предмет дослідження - особливості наукових досліджень вченого у сфері селекції конопель та здобутки в адміністративній діяльності на посаді директора ВНДІЛК.

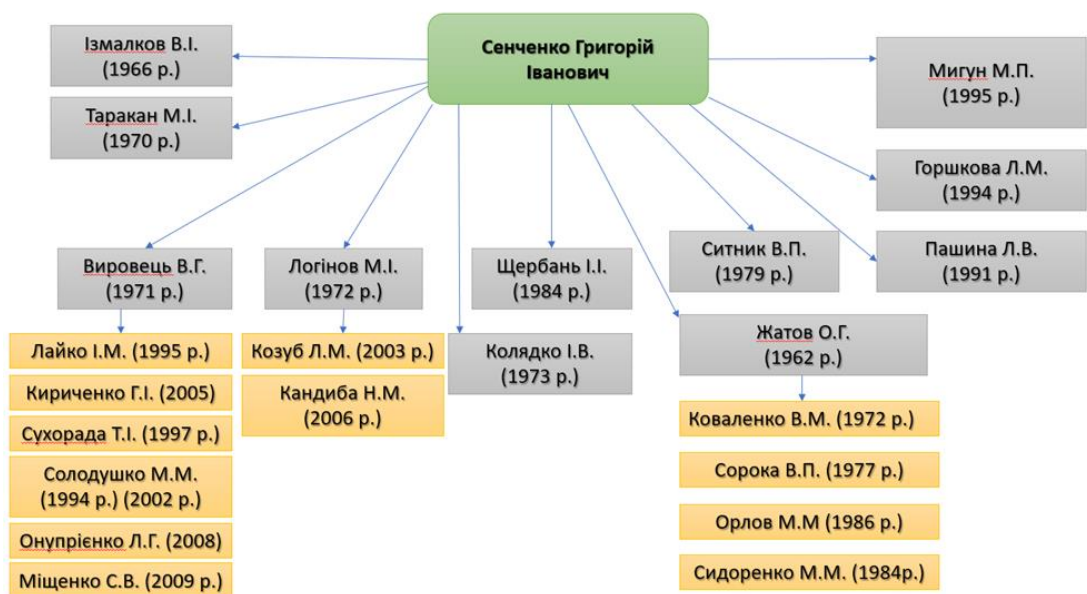

Рисунок 1 Наукова школа професора Г.І. Сенченка [1]

Проаналізувавши наукову і адміністративну діяльність Сенченка Григорія Івановича можна зазначити, що більше сорока років своєї наукової діяльності вчений присвятив селекції конопель, де він досяг

найбільш вагомих результатів. Ним розроблені й реалізовані на практиці науково-методичні основи селекції високоволокнистих сортів конопель, зокрема методи гібридизації географічно віддалених форм, способи добору рослин за змістом волокна тощо. Ці розробки дозволили створити сорти конопель з самим високим у світі вмістом волокна в стеблах (більше 30%), подолати при цьому залежність між врожаєм стебел і тривалістю вегетаційного періоду [3; 5].

Під науково-методичним керівництвом і при безпосередній участі професора Сенченка Г.І. на початку 2000-их років інститутом створено і впроваджено у виробництво нове покоління сортів однодомних конопель, які поєднують високу продуктивність і волокнистість з відсутністю наркотичних властивостей. На сьогодні вони висіваються на всій посівній площі культури в Україні і двох третинах площ у сусідніх державах. Оскільки ці сорти не мають світових аналогів, вони привернули увагу дослідників та виробників багатьох закордонних країн. Декілька сортів селекції інституту пройшли випробування і на сьогодні успішно висіваються в Польщі, Німеччині, Фінляндії, Англії, Нідерландах, США, Канаді, Австралії [2].

Вирішення важливої соціальної проблеми, яка сприяє організації боротьби з наркоманією, стало можливим завдяки багаторічній творчій праці школи селекціонерів, яку очолив професор Г.І. Сенченко.

Рисунок 2 Сенченко Григорій Іванович [4]

На рахунку вченого більше ста опублікованих наукових праць і десять винаходів, захищених авторськими свідоцтвами. Ним особисто підготовлено п'ять докторів і одинадцять кандидатів сільськогосподарських наук.

За видатні наукові розробки в галузі селекції конопель у 1967 році Г.І. Сенченку була присуджена Державна премія СРСР, а в 1977 р. присвоєне почесне звання «Заслужений діяч науки Української РСР». Його виробничі досягнення відзначені також низкою урядових нагород – орденом Леніна, Трудового Червоного Прапора, Почесною

грамотою Президії Верховної Ради УРСР.

Закріплюючи кращі традиції селекції, закладені професором Сенченком, його учні продовжують працювати над створенням нових високопродуктивних сортів однодомних конопель, розширюючи їх потенційні господарські ознаки. Якщо у місцевих сортів чи кряжів у 30-тих роках, коли був створений ВНДІКО, вміст волокна складав 11 – 13%, то зараз цей показник понад 30%. Збільшення вмісту волокна не припинено, ця робота продовжується, внаслідок якої почали проявлятися перспективи отримання селекційного матеріалу однодомних конопель з вмістом волокна близько 40%.

За створення нових сортів конопель і значні досягнення у виробництві Г.І. Сенченко нагороджений Дипломами Виставок досягнень народного господарства із золотими і срібними медалями.

Минуть роки, але ще багато наступних поколінь успішно користуватимуться розробленими методами селекції і безцінним селекційним матеріалом для створення нових сортів, що є найкращим пам'ятником великому вченому в галузі селекції і коноплярства.

Список літературних джерел

5 Bazil Svitlana. Professor G. Senchenko and activities of the all-union scientific research Institute of Bast crops (1938 – 1999). The 21st century challenges in education and science: матеріали до V науково-педагогічних читань молодих учених, магістрантів, студентів іноземними мовами. 20 квітня 2017 р. Глухів, 2017. С. 180 – 183.

6 Базиль С.М. Наукова діяльність Всесоюзного науково-дослідного інституту луб'яних культур (1951 – 1960 рр.). Історичні студії суспільного прогресу: електронне наукове фахове видання. 2017. №5. URL: <http://issp.gnpu.edu.ua/sites/default/files/doc/010baz05.pdf> (дата звернення 11.04.2020).

7 Базиль С.М. Наукові досягнення співробітників Всесоюзного науково-дослідного інституту луб'яних культур у галузі коноплярства (1944 – 1991 рр.). Луб'яні та технічні культури: збірник наукових праць Інституту луб'яних культур. Вип. 7 (12). 2019. С. 103 – 115.

8 Особова справа Сенченко Григорія Івановича. ВАІЛКУААН. 202 арк.